

Reforma laboral i mercats

El problema és que el deute és aquí, no es pot rebutjar i no hi ha més remei que pagar-lo

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 19 de juny del 2010

JOSEP OLIVER ALONSO, Catedràtic d'Economia Aplicada de la UAB

Espanya continua capficada en el negacionisme. No volem, no sabem o no podem acceptar les nostres responsabilitats en l'origen i desenvolupament de la crisi. I el final abrupte del diàleg social mostra, una vegada més, les dificultats a entendre allò que de veritat ens estem jugant en aquests crítics moments.

La premsa alemanya i la de la resta del món s'han fet ressò dels problemes que presenta el finançament del nostre sistema financer, de les grans empreses i de l'Estat en els mercats internacionals. De fet, s'ha arribat a suggerir que Espanya estava considerant la possibilitat d'activar els mecanismes d'ajuda previstos en l'acord pel qual es va constituir el fons de 750.000 milions d'euros. I encara que aquests rumors eren infundats, el sol fet que hagin estat publicitats reflecteix un creixent temor dels nostres creditors.

Perquè hi hagi un problema d'endeutament com el que patim, hi ha hagut d'haver la disponibilitat, per part d'altres països, a prestar-nos els recursos necessaris. La nostra disposició a acumular deute (per part de famílies i empreses) és ben coneguda, i en dóna prova l'endeutament bancari acumulat pel sector privat no financer (uns dos bilions d'euros). A aquesta xifra s'hi hauria de sumar el deute no bancari, el del sector financer amb l'exterior i el del sector públic. Un volum total de deute (amb nosaltres mateixos o amb l'exterior) que supera llargament els tres

bilions d'euros. Una part, la més gran, d'aquest deute ens l'hem prestat entre nosaltres, de manera que aquí els mercats exteriors poc hi han de dir. Però una altra porció, a l'entorn dels 700.000 milions d'euros, el devem a l'exterior (a la banca francesa i alemanya, majoritàriament). I aquest és el que costa ara refinançar, atesos els temors sobre la nostra capacitat de pagament. Per això els mercats exigeixen una prima de risc per finançar-nos.

Aquests són els fets. Un país que s'ha endeutat en excés és un indicador precís que hem estat vivint per sobre de les nostres possibilitats. Per això constitueix un error llançar pilotes fora i acusar els mercats dels nostres problemes. És cert que els especuladors se n'aprofiten. Però ho fan perquè hem creat les condicions perquè així sigui. Si vam voler endeutar-nos més del que devíem, va ser una decisió nostra. I, pel mateix motiu, aquest és el nostre problema, perquè el deute és aquí, no es pot rebutjar i no hi ha més remei que pagar-lo. I el retorn només es farà efectiu amb part dels ingressos que generem en el mitjà i el llarg termini.

I és LLAVORS QUE entren les qüestions sobre el model de creixement i les reformes. Del que es tracta avui és d'establir les bases per a un avanç durador i sostenible de la nostra renda, que és el que permetrà afrontar les nostres obligacions (internes i externes). Sense creixement no hi ha sortida. La discussió s'ha de situar, doncs, en quina és la millor política per establir les bases de l'avanç futur del PIB. Un cop centrat el debat en aquests termes, s'ha de concloure que la taula de salvació està en el creixement de la demanda externa. I això per pura eliminació, ja que la demanda interna poc podrà oferir els pròxims anys.

En l'àmbit del consum privat, perquè el deute familiar, la caiguda demogràfica, el final del xoc immigratori, els augments fiscals i el deteriorament del mercat de treball auguren avanços molt continguts. Pel que fa al consum i a la inversió públics, per a què s'han d'explicar: els 15.000 milions de retallades que hem aprovat són el preàmbul d'altres que han d'arribar (ja s'ha avançat que són necessaris 7.500 milions més per al 2011). Finalment, la inversió residencial durà el llast de la reabsorció dels excessos anteriors i l'escassa disponibilitat de crèdit, mentre que la resta de la inversió empresarial també resultarà afectada per un to econòmic de baix creixement.

¿Què ens queda? Sempre ens quedarà París, és a dir, el sector exterior. I un augment de les exportacions és el que hem fet sempre, en totes i en cada una de les recessions anteriors. La diferència que hi ha ara és que, per afavorir el sector exterior, reduïem els costos d'exportació amb devaluacions de la pesseta. Avui això no és possible, però s'ha de fer igualment. I això implica, a curt termini, reduccions de costos i de preus per recuperar part de la competitivitat perduda. I, a mitjà i a llarg termini, aquesta moderació de costos ha d'anar acompanyada de millores de productivitat.

Podem discutir qui és el responsable de la crisi. I segur que el consens sobre el paper estel·lar del sector financer internacional seria ampli. Però posar-nos d'acord en això no farà més suportables les reformes que necessitem, entre les quals hi ha la laboral. Per bé o per mal, Espanya ha arribat al final de l'escapada. I ara només ens queda acceptar la reducció del nostre nivell de vida, i millorar la nostra competitivitat per establir les bases d'un creixement sostenible per al futur del país, que és el que s'ha de salvar. Lamentablement, no hi ha més cera que la que crema.